

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vnivers[a]e Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1616

9. Quibusnam in rebus Ecclesia sit iure communi immunis ac libera.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14007

neribus, quare immunitas ecclesiarum, ut ait Goffredus in *summa*, est privilegium, quo ecclesie, & ecclesiasticae personae, & res sunt liberae ab ijs officijs, muneribus, & oneribus, quae laicis conveniunt. Quapropter praesenti loco dicendum est mihi de immunitate, qua iure communi ecclesiastica loca, personae & res fruuntur.

Primo quaeritur, Quanam Ecclesiastica loca immunitate gaudeant? videlicet, An ecclesiae non consecratae, & an interdictae, vel pollutae, & An Oratoria, & Hospitales domus causa communis pietatis extructae, immunitate potiantur? In primis, non solum ecclesiae consecratae, sed etiam quae non sunt consecratae gaudent immunitate, *ca. Ecclesia, de immunit. Eccles.* hoc tamen locum habet in Ecclesijs, quae sunt fundatae auctoritate Episcopi primum lapidem in fundatione ponentis.

Dubiz quaestio est, An id locum habeat, etiam in talibus ecclesijs nondum fuerint divina celebrata? Ratio dubitandi est, quia in hoc videtur exigi in *c. Ecclesia, loco citato*, & Glossa ibi sentire videtur, id esse necessarium. At Hostien & Abb. in eo capite censent id non requiri, sed satis esse, ipsas ecclesias auctoritate Episcopi, esse fundatas, & eo ipso deputatas ad divina celebranda. Sic etiam senserunt cum Hostiensis Leonus Lignanus, Cardinalis, & Laurentius in *Clement. 1. de poenitent. & remissio. ut restatur Panor. in ca. Ecclesia, citato*. Haec opinio magis ad veritatem accedit. nam fautores Ecclesiarum non sunt restringendi, sed laxandi, *ex c. adia, de reg. iur. in 6.*

Item ratio legis, in *c. Ecclesia*, non innititur in eo, quod divina celebrentur, sed quod ecclesia auctoritate Episcopi sit fundata, & deputata ad divina obsequia, & usus. Itē, quia ratio in lege posita, legem protendit ad terminos, & limites ipsius rationis: videtur enim ratio legis esse ipsa lex, *l. Cum pater. §. dulcissimi, ff. de lega. 2. c. l. Non dubium. C. de legib. & in c. ult. de reg. iur. in 6.* in narratione vero legis saepe ponuntur plura, ad quae lex non extenditur. Narratio enim non est ipsa lex, sed facti commemoratio.

Secundo quaeritur, An domus hospitales causa communis pietatis aedificare, gaudeant immunitate? Gaudent dummodo episcopi auctoritate fundentur. *Id colligitur ex l. Omnia privilegia. C. de Episcopis & Clericis. Sic Laurentius Clem. 1. de poenit. & remissio. Panor. in ca. Ecclesia, n. 7. de immunit. Eccles.*

Item quaeritur, An Oratoria habeant huiusmodi privilegia? Goffred. *resse Abbate loco citato dicit*, Oratoria, quae in aedibus priuatorum hominum eriguntur, non habere, quia sunt loca profana, quamvis pia, non tamen sacra. Unde talia Oratoria reduci possunt ad priores profanos usus: ut saepe redeunt solo nutu dominorum, ut docet Innocent. in *c. Inter dilectos, de donatio*. At vero si Oratoria Episcopi auctoritate fundentur, & divinis vsibus deputentur, privilegio fruuntur immunitatis. *Panormitan. capit. Ecclesia, num. 7. de immunit. Eccles.* Quapropter huiusmodi Oratoria ad vsus profanos reuerti non possunt: sicut ceterae Episcopi auctoritate diuino obsequio & cultui destinatae, ad profanos reuocari non possunt: cum tamen possint, si absque vlla Episcopi auctoritate ad diuina fuerint deputata. Res enim, aut locus, non sit religiosus, aut sacer privati hominis auctoritate, nisi Episcopi auctoritas accesserit.

Quarto quaeritur, An ecclesiae interdictae gaudeant privilegio immunitatis? Gaudent: sic Abbas in *c. Ecclesia citato numer. 8.* ubi citat Goffredum, & Vincentium, & Hostiensem, sic etiam sensit Avebid. in *cap. Pater noster. 17. quae. 4.* & id probat argumentum sumptum à simili. Nam Clericus licet sit interdictus, suspensus, vel excommunicatus, retinet privilegium immunitatis, videlicet privilegium Canonis, & fori. *cap. dictum. dist. 81. c. cap. Ac si Clerici de iud. ad finem.*

Quinto quaeritur, An Episcopi palatium habeat privilegium immunitatis? Glossa & Innocent. in *c. Constitutus 16. qu. 4.* simpliciter dicunt habere. Hostien. vero, *cap. inter alia, de immunit. Eccles.* ait habere, dummodo sit intra

quinquaginta passus, qui deputantur ad Eccles. attium, & circuitum. *c. Sicut antiquitus 17. qu. 4.* Hugo autem, ut restatur Abbas in *c. Ecclesia, de Immunit. Eccles. num. 9.* sentit, tum gaudere huiusmodi privilegio domum Episcopi, quando in ea est Cappella extructa, & diuinis vsibus deputata. Abbas loco citato sequitur opinionem Glossae, & Innoc. quam probat à simili, quia familia Episc. gaudet privilegio fori, quamvis sit secularis, ut notant Auctores in *cap. vicim. de de offic. Archid.* Item quia fauores sunt laxandi, non restringendi. *cap. Odis. de reg. iur. in 6.* Item quia in *ca. Constitutus 17. qu. 4.* simpliciter dicitur, Episcopi domum huiusmodi privilegio gaudere: at vbi iura nihil distinguunt, nec nos distinguere debemus.

Sexto quaeritur, An Coemeterium ecclesiae habeat privilegium immunitatis? Habet. *cap. Si quis contumax. 17. qu. 4.* unde interdicta ecclesia, interdictum quoque cenletur Coemeterium ei contiguum, *cap. Si Civitas. de sent. excom. in 6.* Nam sicut ecclesia consecratur ad orandum in ea, & rem diuinam faciendam, & audiendam, & ecclesiastica Sacramenta suscipienda: sic consecratur Coemeterium ad sepulcrum Christianorum.

Si roges, An is, cui est interdictus ingressus in ecclesiam, sit quoque interdicta sepultura in coemeterio? Respondeo, esse interdictum. *cap. Is cui. de sent. excomm. in 6.* Si iterum quaeras, An hoc locum etiam habeat in coemeterio, quamvis non sit ecclesia contiguum? Respondeo, locum habere. *Glossa in cap. Is cui, supra citato, in verbo. (Coemeterio)* Si dicas, cur ecclesia interdicta, solum contiguum coemeterium pro interdicto habetur, & tamen si alicui est interdictus ingressus in ecclesiam, interdictus quoque censetur in coemeterio, quod non est ecclesiae contiguum? Respondeo, cum *Glossa loco citato*, non esse idem iuris de interdicta ecclesia, quod est de eo, qui interdictus ingressus in ecclesiam, quia primum interdictum est loci, quare interdicta ecclesia, interdictum est Coemeterium illi coniunctum, non quod est separatum: at secundum interdictum est personae, non loci. Quare sicut is cui est interdictus ingressus in ecclesiam, non potest divina celebrare in ecclesia: sic etiam non potest sepeliri in Coemeterio, quamvis sit ab ecclesia seiunctum.

Septimo quaeritur, An porticus ecclesiae adhaerens, gaudeat immunitate? Gaudet. *Panormi. in cap. Ecclesia de immunitate Ecclesiae, num. 10.* & probat ex *cap. Si quis contumax. 17. quae. 4.* Vnde colligit, penam conflutam in eos, qui irrumpunt in domum, locum habere in his etiam, qui irrumpunt in porticum. Et id probat auctoritate Bartoli, in *l. Meminisse, ff. de offic. Procons. & in l. Item apud Laborem, ff. de iniur.*

CAP. IX.

Quibusnam in rebus Ecclesia sit iure communi immunitis, ac libera.

DE hac re Panormi. *cap. 1. c. Cum Ecclesia, & ca. Inter alia, de immunit. eccles. in 6.*

Primo quaeritur, An iudicia secularia fieri possint in ecclesia? Non possunt. in *cap. Cum Ecclesia statuitur*, ne Iudices seculares causas Criminales, vbi de sanguinis effusione, vel de corporali poena agitur, sub interminatione anathematis tractent. Si roges, An iudicium seculare civile possit in ecclesia fieri? Non potest: ut patet ex *cap. Decet. de Immunit. eccles. in 6.* Quid si fiat iudicium, aut sententia à Iudice proferatur, valebit? Minime: quia in *cap. Decet. modo citato*, statuitur, ut omni robore firmitatis careat iudicium, si in Ecclesia fiat. at contractus in Ecclesia facti valent, quamvis peccatum sit eos ibi celebrare. *Glossa in praedict. cap. decet*, & Abbas in *c. cum ecclesia*, quia *e. decet*, ad contractus non protenditur.

Iterum quaeres, An saltem causam ecclesiasticam possit licite in Ecclesia tractare Iudex Ecclesiasticus? Potest. *Glossa, & Panormi. & alij, ecclesia praedicta.* Id probant ex

cap.

cap. p. ceptum, 2. quest. 2. § ca. Qua fronte de appllas. quia
nisiquam in iure Canonico tale iudicium prohibitum in-
uenitur.

Secundo quaeritur, Quid dicendum, si actori, vel reo
est interdictus in Ecclesiam ingressus, & causa iudicialis
in Ecclesia tractatur, An licite possit actor, vel reus, ad iu-
dicium venire? Respondeo cum Panormitano, in ca. prefato.
Cum Ecclesia. nu. 5. auctorem licite non posse in Ecclesiam
ingredi, ac proinde à iudicio repelli, nec propter culpam
plus locus iudicij mutari debet, quare si vult in iudicio
audiri, absolutionem impetret: reus tamen iure potest ad
iudicium venire; quia venit vocatus, & necessitate man-
dati e. intelleximus. de Iudic.

Tertio quaeritur, An tutor vel curator, pupillo vel mi-
nori possit in Ecclesia dari? Anchara. in c. Cum Ecclesia ci-
tato respondeo posse, quia huiusmodi iudicialis causa est
pia. Panormitanus vero in eod. cap. nu. 6. distinguit gene-
raliter, vel causa iudicialis est iurisdictionis voluntariae,
vel contentiosa. Si voluntariae, potest iure in Ecclesia ex-
pediri, quia in cap. Decet. de Immunit. Eccles. in sexto prohi-
bentur iudicia, quae fieri solent cum strepitu forcali seu
iudiciali, quale non est, quod per iurisdictionem volunta-
riam expeditur: si causa iudicialis est contentiosa, nequit
iure in Ecclesia tractari, etiam si fuerit causa pia: quia in
c. decet, generatim statuitur, ne vlla iudicia secularia in
Ecclesia nant: & Iudex in suo tribunali, non in Ecclesia
debet causas agere, & lites dirimere.

Quarto quaeritur, An possit in Ecclesia ad litterarium
& honorificum Doctoris, vel Magistri gradum promoue-
ri? Respondeo, cum Ioanne Andr. in c. decet. de consec. Ecclesia
in sexto, & Abbate in c. Cum Ecclesia, eod. tit. posse: quia hu-
iusmodi actus honestatem continet, & id habet consue-
tudo approbata. Si roges, An in Ecclesia fieri queant ex-
ercitationes litterariae, cuiusmodi sunt disputationes, re-
petitiones, & praelectiones? Respondeo posse, nam
scientia res sancta dicitur, in l. 1. §. Est quidem, ff. de varijs, &
extraordinar. cognition.

Quinto quaeritur, An laicorum societates, quae vulgo,
Contraernitates vocantur, possint in Ecclesia conuenire,
vt ibi sua Concilia peragant, & conciones habeant, & ne-
gotia tractent? Respondeo, cum eisdem Auctoribus, Ioanne
Andr. & Panor. non posse, quia in cap. Decet. supra citato,
pette dicitur, cessans in Ecclesia conclamationes, seditiones,
negotiationes, praesertim mundanas, & fori, vniuersitates, &
Societates quorumlibet concilia, conciones, & publica parlamen-
ta: possunt tamen in Ecclesia congregari, vt opus aliquod
pium, & spirituale efficiant, nimirum, vt offerant aliquid
Deo, vel sanctis eius. Sic etiam Abbas cum Ioan. Andr. locis
supra citatis. Nunquid in Ecclesia vendi queunt candelae?
Angelus ait, id esse permittum, vel tolerari posse, nec ob-
stare, quod Dominus eiecit de templo vendentes colum-
bas, quia in templo fiebant pacta, & alia quae diuinum
cultum impediabant. Rosella dicit posse vendi, si id fiat
ad credentium pietatem promouendam; non aliter, cer-
te in Ecclesia omnis negotiatio, & contractus, qui sit lu-
cri causa, vel diuina officia perturbat, vel impedit, prohi-
betur. Sylu. in verbo immunitas. 1. quest. 2. versic. 5. intra Ec-
clesiam.

Sexto quaeritur, An possit Ecclesia inferuire loco ca-
stri, vel propugnaculi ad offendendos aliquos? Non po-
test cap. Sanctorum. 10. quest. 1. Innoc. Hostien. & alij in c. Cum
Ecclesia saepe citato. Necessitate tamen possent Christiani
in Ecclesia conuenire tanquam in locum tutum, vt ibi se
ab hostibus defenderent. Solent enim rustici confugere
ad aedem sacram, vna cum bonis suis tanquam in propu-
gnaculum. Ita Panor. loco cit.

Septimo quaeritur, An Iudex secularis possit in domo
Ecclesiae ius dicere? Respondeo Panormit. in c. 1. de Immu-
nit. Eccles. non posse, si eam habeat sua auctoritate quasi ex
iure publico ad habitandum. Secus vero esset, si eam con-
ductam haberet, vel ab Ecclesia gratis & liberaliter con-
cessam. Quid si in domo Ecclesiae ius dicat, valebit ne

quod facit? Respondeo Abbas loco praedicto, valere: quia in c.
decer. de Immunit. Eccles. in 6. statutum est, ne rata sint &
firma, quae Iudex secularis facit in Ecclesia. Et cum haec
sit poena, non videtur pretendi ad domum Ecclesiae: Po-
na enim, & odia restringuntur, non laxantur. cap. odia, de
reg. iur. in sexto.

Octauo quaeritur, An Ecclesia possit inferuire ad exci-
piendos aliquos tanquam hospites? Non possunt e. 1. de
Immunit. Eccles. nec vim habet consuetudo contraria,
quia est cum onere Ecclesiarum. Quid dicendum, si Cle-
ricus, vel secularis bene meritis de Ecclesia, à qua refer-
uauit sibi tanquam censum anauum, vt in ea possit hospi-
tio recipi? Respondeo Innocentio & Abbas in cap. 1. de Im-
munit. Eccles. posse referuare, auctoritate Episcopis: id pro-
bant ex ca. Eleutherius 18. q. 6. & c. cum dilecti, de donat. & c.
Verum. de foro compei. eadem ratione, dicit Abbas, Patro-
num Ecclesiae posse sibi ab initio referuare aliquod ius in
illa Ecclesia, dummodo id fiat auctoritate, siue consensu
Episcopi, vt habetur in c. Prater ea, de Iurepatronatus. Item intra
Ecclesiam, vel Coemiterium nequeunt suppellectilia poni,
vel infirmi in ea iacere, vel conuiuia fieri, nisi propter
hostiles incurfus, vel alias necessitates, quibus cessantibus
ad pristina loca reportari debent, cap. vis. penult. & ante-
pen. dist. 42.

Item Iudi publici in Ecclesia haberi non possunt, e. cum
decorem, de vita & honesta Clericorum. At potest in Ecclesia
representari praesep Domini, aduentus Magorum, & al-
liud quiduis simile ad pietatem excitandum.

Nono quaeritur, Quot & qui malefactores ad Eccle-
siam confugientes, gaudeant immunitate, ita vt inde vi
extrahi iure non possint? c. Inter alia, de immunit. Eccles. & l.
praesenti. C. de his qui ad Eccles. confugiunt, cautum est, ne
liber homo quantumcumque malefactor, confugiens ad
Ecclesiam, inde vi abducatur: nec morte, vel poena corpo-
ris pro delicto puniatur, sed ab Ecclesia defendatur: idem
antea constitutum fuerat in c. desinit, & c. metuentes. 17. q.
4. Excipiuntur tamen in dicto capite inter alia tria gene-
ra malefactorum, qui quamuis ad Ecclesiam confugiant,
abripi inde queunt, & puniri. Hi sunt latrones publici,
hoc est, qui palam & publice praedantur, vel publicas vias
obsident, vel castra tenent, vel transfugientes spoliunt. Item
nocturni depopulatores agrorum, id est, secundum Inno-
centium, qui noctu siue occulte agros populantur, & se-
getes vastant: vel secundum Panormitanum, qui nocturni
in sidijs in agris, & vijs publicis depraedantur. Item, qui in
Coemiterio, vel Ecclesia committunt delictum enorme,
quale est homicidium, spe immunitatis Ecclesiasticae, cap.
immunitatem de immunit. Eccles. Secus est, si enorme delictum
non perpetrent, aut non delinquant, spe immunitatis Ec-
clesiasticae: quae spes semper adesse videtur, & creditur nisi
contrarium probetur, vt ait Hostien. in c. citato. Immunita-
tem. Quid si aliquis in vna ecclesia delictum enorme pa-
trauerit, & ad aliam confugerit, poteritne ab ea lute de-
fendit Syluester in verbo, Immunitas 3. q. 2. vers. Tertium est
eorum, dicit, cum immunitate non gaudere, etiam in alia
ecclesia: quia cum sit vna Ecclesia vniuersalis, quamuis
multae speciales, qui contra vnam delinquit, contra aliam
quoque videtur deliquisse. Contrarium tamen, inquit, a-
licubi consuetudine recepta, seruatur: forte ob eam cau-
sam videlicet, quoniam sicut minor vitur suo priuilegio
contra alium minorem, sic eadem ratione vna ecclesia
contra aliam.

Quid vero de raptoribus Virginum, adulteris, & homi-
cidis dicendum; gaudentne immunitate ecclesiae, si ad
eam confugerint? Anchara. in c. Inter ea, citato, negat gau-
dere: quia ita habetur in Authent. de Mandatu Princip. §.
Quod si delinquentes: contrarium tamen communiter de-
fenditur: quia illam Authenticam corrigi Ius Canoni-
cum in c. Inter citato, quod tantum excipit tria genera pra-
dicta malefactorum.

Si quaeras, An Iudex ad ecclesiam confugiens, gaudeat
huiusmodi immunitate? Glossa, & Innocentius & Hosti-
en.

entis in *supradicta*. *Inter alia*, affirmant gaudere. Glossi vero in *l. i. C. de his, qui ad ecclesiam confugiunt*, & Panorm. in *c. Inter alia*, negant, nisi venerit ad ecclesiam studio, & amore fidei, vel religionis, & absque vlla simulatione, hoc est, non fingens velle se Christianum fieri. Prima tamen opinio probabilior videtur, ut ait Sylu. verb. *Immunit. 3. qu. 3.* quia in *c. Inter alia: pradiato* generatim constituitur, vt confugiens ad ecclesiam, ab ea defendatur: at vbi Ius non distinguit, nec nos distinguere debemus.

Quid de Pagano ad ecclesiam confugiente dicendum? Innoc. Host. & Glo. idem affirmant, quod de Iudæo: idem iuris esse dicit Sylu. de Hæretico confugiente ad ecclesiam, non quidem ob hæresim, sed ob alia crimina. Idem de excommunicato. Ratio eorum est, quia nec hos excipit Ius Canonicum in *dicto c. Inter alia*. Clerici vero, aut Religiosi non gaudent hac Immunitate, si iudex ecclesiasticus velit suos Clericos extrahere ab ecclesia, vt vel in carcerem tradat, vel vt corrigat, aut puniat: & Religiosi, iuxta eorum Regulam & Commune Ius possunt in Monasterio coarctari, & puniri, etsi opus est, etiã de Monasterio eijci, & in arctiorem custodiam detrueri. *cap. Vniuersitatis, de sentent. excommu.* Insuper confugiens ad ecclesiam tempore bellici incursum, non gaudet hac immunitate, si ea vtantur loco castri, aut inde pugnent, vt offendant, & *Sicut antiquitus. 17. q. 4.*

Quid dicendum de eo, qui detinetur in carcere, & inde dimittitur iureiurando pollicitus ferendum ad carcerem, gaudebit immunitate ad ecclesiam profugiens? Ioan. Andr. in *Additionib. ad Speculatorum, tit. de iureiuram.* respondet distinguendo: Si inique detinetur, redire nullo iure cogitur, præsertim imminente periculo mortis, vel mutilationis: at vero absolute non a Iurisdictione vinculo petere debet. Si vero iuste detinetur, reuerti compellitur. *ut ait Barr. in l. Relegati, ff. de poenit.*: non tamen ecclesia debet permittere, vt per vim extrahatur, nisi præstita cautione idonea, hoc est, fideiussoria, vel saltè iuratoria.

Item dubia quæstionis est, An debitor æris alieni ad Ecclesiam confugiens, gaudeat immunitate, ita vt inde iniurus abduci non possit? Glossa in *Authen. De Mandatis Principum, §. Publicorum vero tributorum*, ait posse extrahi eum, qui est debitor tributi publici, quia ita habetur in illa *Authen.* Sed Petrus Rauennas, quem citat *§. sequitur Cynus, vt referat Panorm. cap. inter alia, supra citato, numer. 2. 4.* sentit, etiam huiusmodi debitorem non esse ab ecclesia vi abripiendum, sed ibi citandum, qui si defenderit sese, saluus & liber erit, alioqui p̄ceditur contra eum in bonis ipsius, id est, apprehenduntur bona eius, & ex illis soluetur tributum Principi debitum. Et Authentica illa Imperatoris constitutio locum non habet, quia generaliter Ius Canonicum prohibet quemquam ex Ecclesia inuitum abduci. *capit. Miror. cap. vsum, & capit. Si quis contumax 17. q. 4. & capit. inter alia, supra citato, & Ius Canonicum ipso quoque Iure Ciuili comprobatur. l. Præsenti. C. De his, qui ad Ecclesiam confugiunt. §. sane.* Si vero debitor non sit tributari publici, sed æris alieni priuati, gaudet immunitate ecclesiastica *leg. Præsenti, prædicta*, & dabitur illi securitas, qua ei liceat exire, & commorari extra Ecclesiam per triginta dies, intra quod dierum spatium respondebit ad iudicium vocatus. Et si Iudex sententiam tulerit infra id tempus, dabit ei optionem, vt eligat quod maluerit, nimirum, vt vel sententiæ pronuntiate pareat implens, quod iubetur, & securitati tenentur: vel vt ad ecclesiam se referat. Ita Cynus, quem sequitur Panorm. loc. cit.

Quid dicendum de seruo metu domini ad ecclesiam fugiente? *Cap. nullus. §. cap. Si quis contumax 17. q. 4.* præcipitur, ne iniurus extrahatur, & *c. Inter alia, præfatio* habetur, seruum reddendum esse domino si repromiserit ipse dominus, non se illum puniturum, alioqui inuitum seruum domino non licet abripere. Idem habetur in *leg. Præsenti, C. de his, qui ad Ecclesiam confugiunt. §. sane. Institut. de his, qui sunt sui iuris, vel alieni*, amplius quid dicitur: Et magis seruo succurritur, non enim redditur ei domino, si metu

mortis, aut grauissima poena, ad Ecclesiam confugerit, sed cogitur dominus illum vendere. inter est enim Republicæ, ne quis adueniat vt sua, præsertim seruo: & quod habetur in *c. Inter alia, §. in l. Præsenti, supr. cit.* locum habet in seruo, qui veritus nimiam domini seuitiam, ad ecclesiam fugit: item seruus qui absque villo delicto, vel propter delictum modicum, vt si forte vnam vini mensuram fuerit domino furatus, & metuens ne à domino, vel à Iudice puniatur, gaudet immunitate ecclesiastica, quæ habetur in *c. Inter alia, §. l. Præsenti, supr. dictis.*

Decimo quartitur, Quomodo ab ecclesia defendi debeat is, qui ad ipsam confugit in casib. in quib. gaudet immunitate? Respondeo, Rectores ecclesiarum debent illi seruare vitam, & membra, & tutum eum efficere ab omni corporis tormento, siue poena corporali. *c. vsum. §. cap. Id constitutum, 17. q. 4.* & non possunt illum Iudici penitent reddere, nisi ille idoneam præstiterit cautionem, videlicet iurando se illum non puniturum. Immo si probabiliter crediderint Rectores ecclesiarum non seruatum promissum iureiurando confirmatum, iure exigere queunt cautionem fideiussoriam. Item defendendus est ab ecclesia contra Iudicem secularem, non solum conan-tem illum vi abducere, sed etiam obsidentem Ecclesiam, vel denegantem illi, aut requiem, aut victum, aut vestes consuetas, aut aliquo alio modo vexantem, *l. Præsenti supr. citata.*

Vndecimo quartitur, Quæ sit poena constituta in Iudicem secularem contra huiusmodi immunitatem Ecclesiasticam facientem? Iure Ciuili in *l. 2. §. l. Præsenti, C. de his, qui ad Ecclesiam confugiunt*, habetur: si quis contra fecerit, sciat se crimine laesa Maiestatis irretitum, & ultimo supplicio puniendum. Iure vero Canonico talis Iudex excommunicari debet, & poena pecuniaria mulgari, & ad publicam poenitentiam adigi, nec ad communionem admitti nisi restituerit ecclesiam eum, quem per vim extraxit. *ca. nullus. ca. Si quis contumax. c. quibus 17. q. 4.*

Duodecimo quartitur, In quò consistat ecclesiastica immunitas eorum, qui ad ecclesiam confugiunt propter delictum? Consistit in duob. Primo, ne inde per vim extrahantur. Secundo, Ne amplius ob illud delictum damnentur ad mortem, vel ad poenam corporis. Possunt tamẽ condemnari poena pecuniaria, & dum in ecclesia commorantur, potest contra eos procedi ciuilitur. Et quamuis ex ecclesia egrediantur, eo tamen ipso quo semel ad eam confugerunt, gaudent immunitate, ita vt iure non possint vi inde abripi, vel ob illud delictum corporaliter condemnari, & *Reum. 17. qu. 4.*

Decimo tertio quartitur, Cuiusnam sit impensas facere necessarias ad victum eius, qui fuga se contulit ad ecclesiam? Aiunt quidam, ecclesiam eas impensas facere debere, Id probant ex *l. Præsenti, C. de his, qui ad ecclesiam confugiunt, & ex c. Desinitus, 17. q. 4.* Sicut, inquit, Iudex siue Rector carceris debet victum ei, quem tenet in carcere. *l. Iudices. C. de Episcop. audien.*

Sed dicendum est, cum Panorm. in *præd. c. Inter alia*, qui ita distinguit. Auris habet bona, ex quib. possit viuere, & tunc ex illis bonis debet sibi victum parare: aut non habet bona, & tunc aut potest arte, vel manuum suarum labore victum quaerere, aut non potest. Si primum, inde se alet: si secundum, ecclesia ei victum ministrabit, tanquam pauperi. Quid si bona habet, sed eis vti non potest, quando in ecclesia commoratur? Tunc ei ecclesia alimenta præbebit: ipse tamen restituet impensas, cum suis bonis commode vti poterit.

Decimo quarto quartitur, Quot & quinam huiusmodi Ecclesiasticam violant immunitatem? Respondeo, in primis, eum, qui locum sacrum ingressus, vi abducit inde eum, qui seco contulit. Secundo, Qui vi trahit eum, qui est intra ecclesiam, vel coemeterium, maau apprehensa veste eius, violat hanc etiam immunitatem, sicut is, qui Clericum traheret veste apprehensa, in excommunicationem incidere: Si quis confugiens ad ecclesiam vo-

caret, non esset huius immunitatis violator, quia sola vis Iure Canonico prohibetur: ac vis volenti non fit.

Quod si dolo receptus, abducatur ab Ecclesia? Dolus in hac parte pro vi habetur, ut dicit Abbas in ca. ult. de Immunit. Eccles. Tertio, qui è loco sacro occidit, aut vulnerat alium extra sedem sacram, videlicet telo, aut lapide misso, violat hanc ecclesiasticam immunitatem, hoc est, non ei suffragatur ecclesia, nisi probet, se id sceleris non admisisse ea spe & fiducia, ut protegeretur ab ecclesia. Is item qui ex Ecclesia reducit aliquem, & eductum occidit, aut vulnerat, habetur pro homicida, vel percussore in ecclesia, quia ceptum est delictum in ecclesia. Secus est, quando factum est licitum, & in vno loco inchoatur, in alia vero consummatum: tunc finis facti inspicitur: non primum: verbi gratia, statuto decernitur, ut quis impune possit in sua possessione percutere eum, qui in illam ingreditur: Titius irruit in Caium in suam possessionem ingressum: extra illam persequitur fugientem, & percutit, perinde se habet, ac si in possessione sua percussisset, quia initium fuit licitum. Quarto, qui in Ecclesia mandatum dedit alicui, ut extra ecclesiam homicidium committeret: aut contra quis extra ecclesiam mandat alteri, ut homicidium perpetret in ecclesia, nunquid hic ecclesiasticam violat immunitatem: Hac questio, inquit Paternitanus, pendet ex ea, vbi nam deliquisse intelligatur is, qui mandatum dedit de delicto parrando? An in loco vbi mandatum est datum, an vbi delictum est factum? Glossa in cap. Pastoralis, de sent. & re iudicata, videtur innuere, ibi deliquisse, vbi delictum est commissum. Sic etiam Bartolus in l. Si vi proponitur, ff. de iudicibus, & in l. Non solum, §. Si mandatum, ff. de iudicibus. At vero alij sentiunt, intelligi factum delictum, vbi mandatum est dolosum, quando quis mandatum exequitur necessitate iuris, ut seruus iussu domini.

Decimo quinto queritur, An qui abducit ab ecclesia aliquem, iure cogatur eum restituere? Abbas in prad. cap. Inter alia, & Bartolus in l. Praesenti supra citata, sentiunt eum qui vi est abstractus, posse iure petere, ut libertati pristinae restitatur, quia est spoliatus: imo ipsa etiam Ecclesia potest agere, ut restituatur, quia ea itidem est spoliata. Vnde in c. Miror. 17. q. 4. dicitur, ecclesia debet per excommunicationem compelli ad restitutionem extrahentem, & interdicere Clericis, ne recipiant oblationes à tota domo sua, quod etiam locum habet in eo, qui ab Ecclesia seruum abtulerit, sicut etiam si quis in alieno territorio capiat, potest iure petere, ut restituatur, Bartolus in l. Si cui, ff. de Accusatione.

CAP. X.

De immunitate quam habent res, & bona Ecclesiarum, & pia causa.

PRIMO queritur, Quot & quæ priuilegia habeant res ecclesiarum, & pia causa? Respondeo, multa habere. In primis testamentum factum ob ecclesiam, vel piam causam, valet coram duobus testibus, etiam si Ius civile in alijs testamentis plures testes requirit. Hoc priuilegium continetur in c. Relatum 1. De testam. & fauet Iuri Canonico Ius Civile. Hac consultiissima, §. ex imperfecto. C. De testamentis, & locum habet non solum coram Iudice Ecclesiastico, sed etiam coram Ciuili, & seculari. Nam quoties apud Iudicem profanum controuersia est de testamentis pijs, Iudicium ferendum est secundum Ius Canonicum, non Civile, Abbas, & ceteri in c. Relatum pradicto, Barr. Sali. l. 1. ut refert Couar. in d. c. Relatum n. 1.

Secundum priuilegium: Legata relicta Ecclesijs, vel ob pias causas in testamento, quod caret solemnibus formula Iuris Ciuilibus, valent. c. Cum esset, de testa. In huiusmodi legatis sufficiunt duo vel tres testes, quamuis Ius Civile septem exposcat.

Si quaras, An valeant etiam huiusmodi legata, quando nullum est Iure Ciuili testamentum, quod attinet ad hæredis institutionem? Antonius in cap. Quod Clericus, de foro compet. censet, legata pia vim non habere, quando irritum est testamentum, quantum spectat ad hæredis institutionem. Sic etiam Salicet in Authen. Cassa, & irrita. C. de Sacrosan. Eccl. q. 9. Soc. conf. 5. vol. 3. Alex. conf. 41. vol. 1. & conf. 177. vol. 3. Iason in l. Hac consultiissima, §. Ex imperfecto. C. De restam. nu. 11. Contrarium tamen sentiunt Imolus, cap. Quia in Ecclesijs, de constitut. Anania conf. 28. Antonius Rubens conf. 72. Couarruias in cap. Relatum. 1. de testament. numer. 3.

Si obijcias, Hæreditate non adita, pia legata non sunt soluenda, sed cum nullum est testamentum, ob irritam hæredis institutionem, non auditur hæreditas, ergo pia legata solui non debent. Respondet Couar. falsum esse, pia legata non debent, etiam si non adeatur hæreditas, quod probat in c. Raynald. §. 3. de restam. n. 11. vbi citat Bar. Bal. Anch. Abbatem, & alios, ut si Titius instituit Caium extraneum hæredem, isque hæreditatem repudiat, aut non vult adire: aut non potuit, quia ante testatoris mortem decessit, legata pia non tantum actione, sed etiam officio iudicis peti possunt non adita hæreditate.

Tertium priuilegium: Quilibet potest suam rem ecclesie vel loco pio relinquere l. Generali, §. l. iubemus. C. de Sacrosan. Eccl. potest donare inter viuos, sine inscriptione, etiam si excedat quantitatem Iure Ciuili taxatam. l. Illud. C. de Sacrosan. Eccl. & non alien. reb. Eccl. §. Si minus, cellat. 2. v. g. Iure Ciuili cautum est, ne donatio inter viuos sine inscriptione legitima excedat quantitatem quingentorum aureorum l. pen. C. de donat. ac si quis donet inter viuos Ecclesie, vel ob pias causas, etiam sine inscriptione, potest excedere quantum voluerit eam quantitatem. Hosti. & Ioann. Andr. in c. vlt. de solut. Bart. l. 1. C. de sum. Trinit. quamuis Glo. in Auth. de non alie. reb. Eccl. oppositum doceat, sed falso.

Quartum priuilegium: Transfertur dominium rei in ecclesias solo pacto, id est, sola nuda promissione, cum tamen in alijs sit necessaria traditio. leg. Vt inter diuini. C. de Sacrosan. Eccl. in emptione tamen requiritur solutio pretij, vel fides de eo, aliter dominium non acquiritur, ut ait Glo. in ea lege.

Quintum priuilegium: Quidquid emptum fuerit ex pecunia ecclesie, etiam citra nomen ipsius Ecclesie acquiritur Ecclesie c. Apostolicos 12. q. 2. & Glof. ibid. in verbo, construxisse, §. c. 1. & c. Inquirendum, de pecul. Cler.

Sextum priuilegium: Contra ecclesiam proprio Prælati carentem præscriptio non currit, & superior Prælati potest agere pro ea. Innocentius in cap. olim. 1. de restitu. spoliat. & colligitur ex ca. 1. De reb. Ecclesie non alien. in sexto: quamuis Barto. dubitauerit. l. secunda, ff. de aqua pluuiar. arce.

Septimum priuilegium: Ecclesia fruitur iure minoris, & Reipublicæ, ita ut omnia priuilegia Reipublice concessa, videantur concessa Ecclesijs, Glo. & Panor. in ca. Audite. de integ. restitu. Gaudet etiam ecclesia iure Imperij, Glo. in c. 1. de immunit. Eccl.

Octauum priuilegium: Ecclesiastica vasa, vestes, cortinae, candelabra, & cætera ornamenta, quibus vitur in diuinis mysterijs, nequeunt ad vsus profanos conuerti. ca. qua semel. 17. quæst. 3. c. Nulli licet, duo decima, quæst. secunda, c. Li. gna. & sequen. De consecratione, distinet. prima, quemadmodum ipsæ Ecclesie in profana loca conuerti non possunt. Et sicut hoc locum habent in ecclesijs, Orationis & Cappellis Episcopi auctoritate fundatis, non in his, quæ quilibet sua priuata auctoritate diuinis vsibus deputat: sic etiam res ecclesie, ut vasa, vestes, candelabra, & cortinae sacris officijs destinata, nequeunt profanis vsibus deputari: secus vero est, si priuata tantum cuiusque auctoritate non sacra ab Episcopo diuinis mysterijs inseruiant. Terte autem Syluestro, verbo immunitas, prima questione 3. vers. 17. Raynerius dicit, si Legatus Apostolicus, vel Archi-

episco.